

ДОСЛІДЖЕННЯ НАЯВНОСТІ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ТА НАВИЧОК ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ДУХОВНОГО ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ

Гончаренко М.С., Удовенко М. А.

*Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна, пл.Свободи, 4
Харків, Україна*

Результати досліджень духовного потенціалу молоді досліджені та надані в цій статті. Також розглядаються рівні розвитку різних видів цінностей у студентів, також проблеми формування здорової особистості та майбутнього фахівця.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: духовний потенціал, молодь, освіта, валеологія.

В статті рассматриваются результаты исследований духовного потенциала студентов, а также уровень развития различных ценностей.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: студенческая молодежь, духовный потенциал, валеология, образование, ценности.

The results of the investigations of the indexes of the spiritual potential and health at the whole are observed in this article.

KEY WORDS: spiritual health, youth, indexes of the spiritual health.

Останніми роками в Україні відбувається процес зміцнення держави, розбудови правових засад діяльності суспільства, розширення демократичних прав та свобод громадян. У міжнародному плані Україна активно розвиває співпрацю з переважною більшістю країн та міжнародних об'єднань, готується до вступу у Всесвітню торгову організацію.

Беззаперечним є факт, що покращення суспільного життя позитивно відобразиться на житті родин, з яких складається суспільство, а також на єдиному взаємопов'язаному організмі – людстві. Розширенню світогляду молодої людини допомагає розуміння того, що її особисте життя тісно пов'язане із життям країни та суспільства, а також прийняття кожної іншої людини як особистості та невід'ємної складової Всесвіту. Тому однією з проблем, яка постає, є проблема збереження здоров'я на тлі неухильного підвищення освітнього потенціалу та розвитку масової освіти. Відомо, що поняття здоров'я має три складові: фізичну, психічну та духовну. Саме остання поступово стає однією з важливіших рушійних сил сучасного освітнього процесу. Дослідження у цьому напрямку проводились серед студентів юридичного, радіофізичного, хімічного, філософського факультетів. [4] Доцільним є поширення цих досліджень на інші факультети ХНУ імені В.Н.Каразіна, кожен з яких, як передбачається, має власну специфіку. Цим зумовлюється **актуальність** цієї роботи.

Метою роботи є продовження дослідження духовного потенціалу особистості серед студентської молоді за допомогою вивчення ціннісних орієнтацій.

Гіпотеза роботи: рівень духовного потенціалу особистості серед студентської молоді є високим та середнім.

Однією з важливіших складових здоров'я людини є духовна складова, а саме цінності людини як її основний показник. Ціннісна орієнтація є своєрідним індикатором духовної спрямованості особистості. Ми вважаємо, що до духовних цінностей можна віднести цінності гуманістичні, естетичні, цінності пізнання, самовдосконалення та самореалізації особистості. Тому для дослідження була обрана методика дослідження головних показників духовного розвитку за допомогою інтегративної методики «Духовний потенціал особистості».

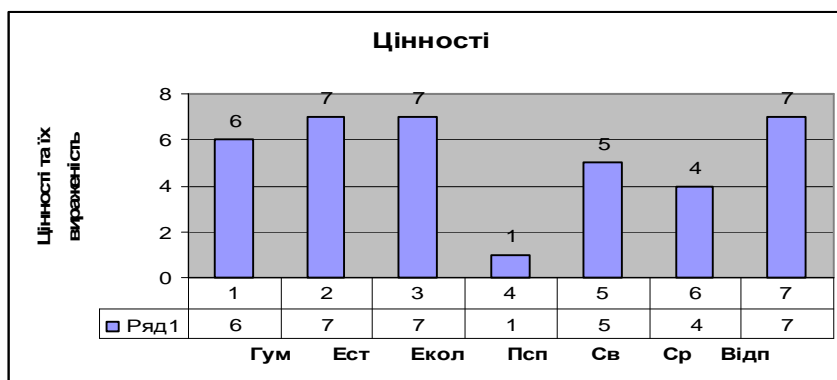
Методика призначається для виявлення трьох найважливіших характеристик духовного розвитку, а саме: духовного потенціалу, який інтегрує вольові якості характеру та духовну спрямованість особистості; розподілу духовного потенціалу в

структурі особистості (у підструктурах спілкування, спрямованості, характеру, самосвідомості, досвіду, інтелекту та психофізіології); орієнтації особистості на духовні цінності: гуманістичні, естетичні, екологічні, цінності пізнання, самовдосконалення і самореалізації. Теоретичною основою методики є психологічна структура високодуховної особистості, до складу якої включені 120 особистісних якостей і здібностей, що дає основу вважати її комплексною.

Дослідження проводилось у лютому-березні 2008 року серед студентів біологічного і геолого-географічного факультетів Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна.

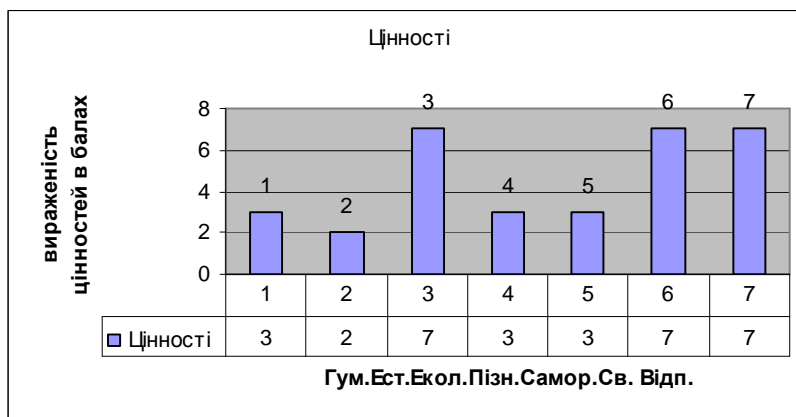
Серед студентів геолого-географічного факультету був визначений переважно середній духовний потенціал (у 80% опитуваних) – 25-35 балів, недостатній у 20% - 18 балів (діаграми 1,2). Серед студентів біологічного факультету переважним був також середній рівень духовного потенціалу – 25-30 балів (у 85%) та недостатній рівень у 15% опитуваних. Обробка даних цінностей студентів біологічного факультету дала такі результати (діаграма 1).

Діаграма 1. Цінності та їх вираженість серед студентів біологічного факультету

Серед студентів біологічного факультету переважають цінності екологічні і естетичні, а також відповідальність. Найменш вираженими є цінності пізнання та самопізнання (показник 4 дорівнює тільки одному балу). Середні показники мають цінності самореалізації.

Діаграма 2. Цінності та їх вираженість серед студентів геолого-географічного факультету

Серед студентів геолого-географічного факультету переважають цінності екологічні і самосвідомість, а також відповідальність. Найменш вираженими є цінності естетичні (показник 2 дорівнює двом балам). Середні показники мають гуманістичні цінності самореалізації та пізнання.

Обидві групи мають високі показники по шкалі цінностей екологічних, що може говорити про напрямок їх навчання (людина та навколишнє середовище), а також про вірний вибір майбутньої професії, тобто вона співпадає із ціннісними орієнтаціями спеціаліста такої галузі.

Також високими є показники відповідальності (7 балів), що свідчить про повагу до інших та дбайливе і коректне ставлення до людей різного віку, а також про готовність надати допомогу у складну хвилину.

Аналогічні дослідження проводились на юридичному, хімічному, філософському факультетах Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Аналіз даних показав, що у студентів юридичного факультету рівень духовного потенціалу недостатній (90% опитуваних) і середній (10%), у студентів хімічного факультету недостатній рівень розвитку духовного потенціалу виявився у 81% та середній у 19% студентів. Серед студентів філософського факультету спеціальності валеологія рівень духовного потенціалу виявився середнім у більш ніж половини опитуваних (57%), високим (8%), лише третина має недостатній духовний потенціал. Студенти-валеологи мають в навчальній програмі курси, спрямовані на розвиток ціннісних орієнтацій та духовного здоров'я, в той час коли студенти не мають можливості отримувати такі знання, рівень духовного розвитку їх залишається на рівні старших класів загальноосвітньої школи.

Відомим є факт, що стан здоров'я людини залежить на 50% від індивідуального способу життя, на 25% — від впливу оточуючого середовища.

Тому у формуванні духовного здоров'я, в тому числі цінностей, навколишнє середовище має теж досить значний вплив.

Тому важливо сформувані таке навчальне середовище, коли в світогляді молоді людини створюється образ себе як майбутнього спеціаліста, майбутньої матері (батька), а також формуються характеристики свого особистого фізичного стану та методи підтримання фізичної форми, знання свого духовного потенціалу здоров'я, збереження та зміцнення духовних якостей. Оскільки оточує середовище у вигляді ЗМІ, батьків та друзів може й не мати мети розвинення останніх, такі обов'язки повинен взяти на себе навчальний процес, як інтегральна складова формування світогляду майбутнього українця. Світогляд є узагальненням уявлень про світ і саму людину, про спрямованість подій, про майбутнє людства, його переконання та принципи. [2]

Тому необхідно формувати у свідомості людей нову парадигму мислення й еволюційного розвитку людства. Фактично, більша частина школярів не отримує знань про здоров'я і здоровий спосіб життя взагалі. Вступаючи до ВНЗ, молода людина повинна одержати паралельно фізично-математичній підготовці значний обсяг знань, який буде допомагати їй орієнтуватися в інформаційному середовищі та обирати шляхи до здорового способу життя.

Складовою частиною будь-якого навчально-виховного процесу повинні стати моніторингові діагностичні обстеження стану здоров'я студентів, своєчасне інформування про небезпечні стратегії поведінки та невірні принципи життя. Коли людина знаходиться в гармонії з самою собою, їй неважко відшукати й свою власну «екологічну нішу» в навколишньому середовищі.

Щастя і довголіття, процвітання нації та всього людства обумовлюється станом здоров'я кожної окремої людини. Забезпечення головних компонентів здоров'я людини — фізичного, психічного, духовного та соціального — обов'язкова умова розвитку як окремої держави, так і всього людства.

Висновки

1. Студенти біологічного і геолого-географічного факультетів мають середні та недостатні показники загального рівня духовного потенціалу, проте високі показники по шкалі цінностей екологічних, що може говорити про напрямок їх навчання (людина та навколишнє середовище), а також про вірний вибір майбутньої професії, тобто вона співпадає із ціннісними орієнтаціями спеціаліста такої галузі.
2. Гіпотеза дослідження підтвердилась частково із результатами дослідження, це зумовлено тим, що студентська молодь не має навчальних курсів, які б розвинули потенційні можливості майбутнього спеціаліста різних галузей.

Заключення

Подолання викладених вище недоліків і упущень навчальних програм, розв'язання цих завдань, особливо виділення визначального місця в його викладанні духовного здоров'я дозволить, на наш погляд, поліпшити підготовку молодшої людини до ведення здорового способу життя, до створення у майбутньому здорової сім'ї і виховання дітей, і, в цілому, певною мірою, уповільнить процес зменшення інтелектуального потенціалу нації. Навчання студента має стати поєднанням розвитку всіх складових здоров'я – фізичної, психічної та духовної.

Психологічні механізми духовного розвитку криються у вищій природі людини, у цілеспрямованості та самосвідомості особистості. Духовність людини є достовірним показником її еволюційної досконалості. Тому діагностика духовного здоров'я та подальше його поліпшення впливом ЗМІ, навчальними посібниками, виховними заходами є вкрай необхідним.

Дбайливе відношення до виховання, навчання, освіти, оздоровлення дітей і молоді є соціальним замовленням суспільства, яке хоче зберегти та зміцнити свою державу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гончаренко М.С. Валеопедагогические основы духовности. – Х: Изд-во ХНУ им. В.Н.Каразина, 2007. – 400с.
2. Вернадский В. И. Несколько слов о ноосфере // Успехи современной биологии. – 1944. – Т. 18, вып. 2.
3. Діагностичні підходи до визначення стану духовного і морального здоров'я особистості: Навчальний посібник/Укл. проф. М.С. Гончаренко, доц. Е.Т.Карачинська, В.Є.Новікова. – Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2006. – 156с.
4. Гончаренко М. С., Куйдина Т. М., Новикова В. Е. Воспитание духовных ценностей в образовательном процессе. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту// Харків.– 2007, № 9, с. 33.